

Doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD.
Katedra obchodného a finančného práva
Funkčné miesto: profesor v odbore obchodné a finančné právo
Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Komenského 20, 974 01 Banská Bystrica

V Banskej Bystrici, dňa 14.6.2022

OPONENTSKÝ POSUDOK

habilitačnej práce **JUDr. Moniky Némethovej, PhD.** na tému: „**Vybrané aspekty právnej úpravy družstva v Slovenskej republike**“

Na základe Menovacieho dekrétu **doc. Dr. iur. JUDr. Ing. Michala Turošika, PhD.**, dekana Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici zo dňa 8.6.2022 na vypracovanie oponentského posudku v habilitačnom konaní som vypracoval nasledovný

oponentský posudok

habilitačnej práce **JUDr. Moniky Némethovej, PhD.**, odbornej asistentky Katedry obchodného a finančného práva Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici, v odbore habilitačného a inauguračného konania obchodné a finančné právo, na tému: „**Vybrané aspekty právnej úpravy družstva v Slovenskej republike**.“

Oponovaná habilitačná práca bola predložená ako **samostatná vedecká monografia** (bez spoluautorstva), dostupná online (NÉMETHOVÁ, M.: Vybrané aspekty právnej úpravy družstva v Slovenskej republike. Belianum. Banská Bystrica, 2022, rozsah: 7,88 AH, ISBN: 978-80-557-1965-8, str. 119), prinášajúca nové vedecké poznatky podľa čl. I ods. 6 písm. b) Smernice UMB č. 1/2022 o postupe získavania vedecko-pedagogických a umelecko-

pedagogických titulov docent a profesor na UMB v znení platnom pre toto habilitačné konanie.

1. Úvod

Družstvo, ako právna entita odlišná od obchodných spoločností, má na Slovensku takmer 180 ročnú aplikačnú i právnu tradíciu – veď práve u nás vzniklo prvé družstvo v kontinentálnej Európe. Táto právna forma bola frekventovaná najmä pred rokom 1948; potom až do roku 1990 bola dokonca štátnou mocou vynucovaná v rámci často násilnej kolektivizácie, a v súčasnosti zažíva (aj keď relatívne malú) renesanciu.

Právna úprava obchodných spoločností je na jednej strane voči úprave družstva subsidiárna, na druhej strane do veľkej miery izolovaná a samostatná, predsa len však platí, že úprava družstva nesie pečať výraznej komplexnosti, čo mu dáva punc výnimočnosti aj s odkazom na základné princípy družstevnej demokracie, tak odlišné od princíпов práva obchodných spoločností.

Autorka sa v rámci svojej habilitačnej práce venuje právnym a historickým aspektom družstva v Slovenskej republike, ktoré dlho zostávali mimo predmetu záujmu slovenskej komercialistiky.

2. Aktuálnosť zvolenej témy

Vzhľadom na uvedené skutočnosti hodnotím výber témy pre spracovanie v rámci habilitačného konania habilitantky za vhodný a aktuálny už len preto, že sa mu v odbornej literatúre venuje len okrajový priestor (obmedzený v podstate len na komentáre k Obchodnému zákonníku a učebnice obchodného práva).

Publikácia je preto, na rozdiel od Českej republiky, s ktorou sme dlho zdieľali takmer totožnú úpravu, v domácich pomeroch unikátnou a originálnou. Keďže mám navyše potrebný prehľad o vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti autorky ako mojej kolegyne z našej katedry, môžem konštatovať, že oponované dielo je logickým vyvrcholením dlhoročnej tvorby uchádzačky, zameranej, okrem iného, aj na oblasť družstevného práva.

3. Vybrané metódy spracovania

Habilitačná práca je spracovaná, ako uvádza autorka, za využitia štandardných vedeckých metód pre oblasť spoločenských vied. Pri písaní využila empirické postupy zamerané na monitorovanie stavu súčasnej vedy, ako aj názorov praxe prezentovaných najmä v rozhodnutiach súdov. Ďalej bola využitá analýza, v rámci ktorej sa autorka za pomoci základných nástrojov indukcie a dedukcie snažila o sumarizáciu poznatkov, identifikáciu kľúčových problémov a nedostatkov právnej úpravy a publikovaných výkladov právnych noriem. Okrem toho autorka využila metódu syntézy a komparácie. Dôležitú úlohu malo aj využitie základných interpretačných metód právnych noriem: metódy gramatickej, logickej, historickej a systematickej (str. 8-9).

Tieto metódy a spôsoby interpretácie predstavujú dostatočný metodologický základ pre naplnenie stanovených cieľov práce.

4. Systematika habilitačnej práce a jej ciele

Habilitačná práca obsahuje úvod (ako úvod do problematiky) i záver, pričom jadro práce je rozdelené do siedmych kapitol, ktoré sú ďalej členené do podkapitol. Kapitoly sú vyvážené a na seba nadväzujúce, sledujúce systematiku Obchodného zákonníka.

Hlavným cieľom habilitačnej práce je ponúknuť analýzu platnej pozitívno-právnej úpravy družstiev na Slovensku so zameraním sa na vybrané aspekty najviac rezonujúcich otázok. Čiastkovými cieľmi sú skúmanie príčin nízkeho využívania potenciálu družstiev v našich podmienkach, ako aj zhodnotenie kritických oblastí platnej úpravy a hľadanie legislatívnych možností pre ich zlepšenie v rámci úvah *de lege ferenda* (str. 8).

Takto formulované hlavný a čiastkové ciele považujem za vhodné a vzhľadom na charakter práce a jej rozsah aj za dosiahnuteľné.

5. Obsahové zameranie habilitačnej práce a problémy v nej riešené

Prvá kapitola s názvom Základná charakteristika družstva (str. 10 – 17) je najmä odborným úvodom do problematiky a zahŕňa krátky historický exkurz a všeobecné

hodnotenie aktuálnej úpravy družstva v slovenskom práve s poukázaním na kľúčové princípy družstevného práva, nadväzujúce na stanov ICA.

Druhá kapitola, s názvom Založenie a vznik družstva (str. 18- 26), mapuje proces založenia a vzniku družstva, ktorý má sukcesívny charakter a ako autorka sama upozorňuje, ide o proces v komparácii s českou úpravou pomerne nákladný a komplikovaný – bolo by nepochybne žiadúce, aby *de lege ferenda* zákon pripúšťal aj simultánne založenie družstva.

Tretia - stručná kapitola je venovaná Stanovám družstva (str. 27-31) ako kľúčovému korporáčnemu dokumentu družstva, ktorý plní funkciu jednak v procese založenia a jednak počas celej existencie družstva. Autorka v tejto časti práce sumarizuje zákonné obligatórne (esenciálne) náležitosti stanov, ale aj odporúčané (dispozitívne konštruované) náležitosti, ktoré by mali byť, vzhľadom na skúsenosti z aplikačnej praxe, v stanovách zahrnuté.

Členstvo v družstve je analyzované v štvrtej kapitole (s rovnakým názvom – str. 32-58), pričom autorka hneď v úvode akcentuje princíp dobrovoľnosti pri vzniku, i pri zániku členstva v družstve ako jeden z hlavných pilierov úpravy družstva.

Postupne sa v ďalších podkapitolách zameriava na vznik a zánik členstva a napokon ponúka svoj pohľad na právny charakter členského podielu v družstve a aj mimoriadne zaujímavú a aktuálne tému družstevných podielnických listov (DPL), ktorých využívanie, či častejšie zneužívanie bolo a je neuralgickým bodom mnohých družstiev (najmä s poľnohospodárskym zameraním) na Slovensku, vzniknutých pred rokom 1989, na ktoré dopadli ustanovenia transformačného zákona.

Autorka využíva v tejto kapitole analýzu vybraných rozhodnutí slovenských a českých súdov, kriticky tiež poukazuje a podčiarkuje nedostatky právnej úpravy v súvislosti so zánikom členstva v družstve z tzv. konkurzných dôvodov v komparácii s úpravou v obchodných spoločnostiach (je celkom zjavné, že sa pri zmenách Obchodného zákonníka na družstvo, takpovediac, zabudlo...). Uchádzačka takisto neobchádza ani rozbor práv a povinností člena družstva, ktoré sa odvíjajú od členského podielu v družstve.

Piata kapitola sa zameriava na orgány a organizačnú štruktúru družstva – ich všeobecnú charakteristiku a postavenie, pôsobnosť a kreovanie jednotlivých orgánov

družstva, vrátane orgánov malého družstva. Nepovšimnutá nezostala ani problematika uplatňovania nárokov na náhradu škody nielen zo strany družstva, ale aj zo strany jeho veriteľov voči členom orgánov družstva.

Predposledná – šiesta kapitola pod názvom Zrušenie a zánik družstva (str. 81 – 88), ktorá má popisnejší charakter a mohla byť obsiahnejšia, sa zameriava posledné fázy existencie družstva – tzn. proces zrušenia, likvidácie a zániku družstva, ktoré majú, čo do právnej úpravy, v zásade komplexný charakter.

Siedma kapitola načrtáva komunitárne aspekty družstevníctva, ktoré vyústili v nedávnej minulosti, do prijatia Nariadenia o stanovách európskeho družstva (SCE), ktoré umožnilo vytváranie (pomerne komplikovaným spôsobom) aj tzv. eurodružstiev, umožňujúcim voľný pohyb týchto subjektov v rámci európskeho hospodárskeho priestoru. Autorka tiež zdôrazňuje potrebu rešpektovania angažovania zamestnancov na riadení družstva a vyjadruje skeptický názor na frekvenciu tejto právnej formy, ktorý vychádza aktuálne z počtu 10 eurodružstiev, sídliacich na Slovensku.

V závere (str. 101-104) autorka konštatuje, že družstvá historicky zohrali veľkú úlohu pri rozvoji vidieka, miest i celých regiónov. Na druhej strane poukazuje na ich nezávládnutú transformáciu v nových trhových podmienkach po roku 1989, ale aj na všeobecne nižšiu obľúbenosť na Slovensku ako dôsledok sprofanovania a odporu pred rokom 1989 a s tým spojenú nedôveru voči družstevnému konceptu vôbec.

6. Dosiahnuté výsledky, prínos pre ďalší rozvoj vedy a dosiahnutie cieľov

Oponovaná habilitačná práca je komplexnou vedeckou monografiou, ktorá kriticky analyzuje aktuálnu právnu úpravu družstva, jej špecifiká, nedostatky, no ponúka aj vlastné podnety/úvahy *de lege ferenda*.

Prácou autorka preukázala hlboké vedomosti relevantnej právnej úpravy, judikatúry, domácej a zahraničnej literatúry a sprostredkovala aj vlastné aplikačné skúsenosti, ktoré premietla do záverov práce.

Autorka tiež formuluje názory na dôvody nižšej atraktivity družstva, návrhy na zlepšenie obrazu družstva, pričom hlavný zmysel jeho založenia nevidí v dosahovaní zisku, ale práve v napĺňaní iných funkcií – uspokojovaní hospodárskych a sociálnych potrieb svojich členov. Zvýrazňuje pritom nesporné pozitíva družstva – flexibilitu zmeny personálneho substrátu družstva, dobrovoľnosť, či princíp družstevnej demokracie, tak odlišný od princípu váženého hlasovania v obchodných spoločnostiach.

Myslím si, že aj v rámci prebiehajúcich rekodifikačných prác na Slovensku môže oponovaná práca ponúknuť cenné podnety na zásadnejšie zmeny v právnej úprave družstva, ktoré by komplexne zabezpečili zvýšenie atraktivity družstva v našich podmienkach a naplno sa tak využil potenciál, ktoré družstvo nepochybne má.

Záverom rád konštatujem, že sa uchádzačke podarilo vypracovať zaujímavé, informačne bohatšie a pre právnu teóriu i prax podnetné dielo, písané zrozumiteľným jazykovým štýlom a tak určené (aj vďaka *open-access* prístupu) širokému okruhu čitateľov, nielen odbornej právnickej obci.

7. Zoznam použitej literatúry

Zoznam použitej literatúry predstavuje dostatočne rozsiahly a pestrý základ pre teoretické zvládnutie problematiky. Autorka hojne využívala dostupnú literatúru, vrátane zahraničnej (cudzojazyčnej). Zdroje sú korektne označené a poznámkový aparát je rozsiahly, zahŕňa 170 odkazov a poznámok.

8. Hodnotenie formálnej a grafickej úrovne práce

Po formálnej stránke je práca vyhovujúca, snád' s výnimkou drobných a zanedbateľných preklepov, či gramatických chýb. Oponovaná práca spĺňa požiadavky kladené nielen na vedeckú monografiu, ale aj na habilitačnú prácu v zmysle interných predpisov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

9. Výsledok protokolu o originalite práce

Podľa Protokolu o kontrole originality zo dňa 8.6.2022 vykazuje oponovaná práca

percento zhody na úrovni 30,77 %. Táto zhoda je spôsobená prekryvom s prácami s nadprahovou hodnotou podobnosti neprevyšujúcou 2 % pri najpríbuznejšej práci a preto je výsledok originality práce akceptovateľný. Je spôsobený primárne citáciou právnych predpisov, a po hlbšej analýze aj citáciami skorších prác uchádzačky z tejto oblasti, ktoré boli neskôr citované v záverečných prácach študentov na témy z oblasti družstevného práva. Nemožno mať preto žiadne pochybnosti o autorstve práce ako výsledku tvorivej činnosti habilitantky.

10. Otázka pre obhajobu habilitačnej práce

Navrhujem, aby v rámci obhajoby habilitačnej práce uchádzačka formulovala názor na pozitíva a negatíva subsidiárneho využitia ustanovení Obchodného zákonníka o obchodných spoločnostiach na právnu úpravu družstva, založeného § 260 OBZ, ktorý vzbudzuje, aj vo väzbe na niektoré rozhodnutia súdov (napr. aj Ústavného súdu SR) viaceré interpretačné nezhody.

Záver:

Vzhľadom na uvedené skutočnosti vyslovujem záver, že predložená habilitačná práca habilitantky **JUDr. Moniky Némethovej, PhD.** bola spracovaná na veľmi dobrej úrovni. Autorka prejavila odbornú erudíciu, schopnosť analyzovať právnu úpravu, pracovať s dostupnou odbornou literatúrou a judikatúrou, práca zodpovedá požadovaným formálnym kritériám, odporúčam ju na obhajobu pred habilitačnou komisiou a následne

navrhujem,

aby na základe predloženej habilitačnej práce, po jej úspešnej obhajobe a po splnení všetkých podmienok habilitačného konania bol **JUDr. Monike Némethovej, PhD.**, udelený vedecko-pedagogický titul „docent“ (doc.) v odbore **habilitačného a inauguračného konania obchodné a finančné právo.**

Doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD.